

Hemelse en helse muziek

Een muzische les (50 min.) bij

Het laatste oordeel

Jeroen Bosch

Groeningemuseum Brugge

onderwerp	Hemel en hel
werkvorm	muziek maken met instrumenten
bouwsteen	klankkleur en structuur

LESVERLOOP

Instap (5 min.)

Het schilderij 'Het laatste oordeel' gaat over de hel en de hemel. Vraag aan de leerlingen om te brainstormen over de klank van hemel en hel. Hoe zou hemelse muziek klinken? Hoe zou helse muziek klinken? Noteer de ideeën van de leerlingen op het bord in twee kolommen.

Help hen door vragen te stellen:

- Aan welke instrumenten denk je?
- hoe klinkt het (zwaar, licht, hoog, laag, druk, rustig ...)?
- Welke geluiden kan je koppelen aan de beelden op het schilderij?
- Welke muziek op de radio is hemels of hels?
- Wat maakt hemels klanken en hels lawaai?

Kern (35 min.)

Muziekinstrumenten

- Leg de muziekinstrumenten en klankmaterialen op een centrale tafel zodat ze goed zichtbaar zijn.
- Geef de nodige uitleg bij de muziekinstrumenten waarvan het gebruik onduidelijk is. Maak de afspraak dat ze zorgzaam met de instrumenten omgaan en spreek een stiltesignaal af.
- Vraag aan twee leerlingen om elk een instrument te nemen en er hemelse klanken mee te maken. Bespreek kort waarom het hemelse klanken zijn. Gebruik hierbij wat op het bord staat. Daarna vraag je aan twee leerlingen om helse muziek te maken. Bespreek nadien opnieuw waarom het helse muziek is.
- Laat nadien iedereen een instrument nemen. Vraag om er hemelse klanken mee te verzinnen en

daarna ook helse klanken. Laat dit 15 seconden duren per keer.

Hemelse en helse muziek

- Maak groepjes van 3. Elk groepje krijgt het thema hemel of hel. Ze kiezen instrumenten waarmee ze hun thema in geluid kunnen omzetten. Vraag aan de leerlingen om in overleg een stukje te maken van 15 seconden waarbij de klanken op elkaar inspelen (iemand begint, de anderen vullen aan, vraag en antwoord, om beurt spelen ...)
- Zet eventueel een timer op het bord die de tijd aangeeft. Eerst oefenen ze wat. Daarna duid je aan welk groepje speelt. Laat tussen elk muziekstuk enkele seconden stilte en zet daarna een ander groepje aan het spelen. Op die manier kan elk groepje zijn stukje brengen. Ze letten erop dat het slechts 15 seconden duurt.

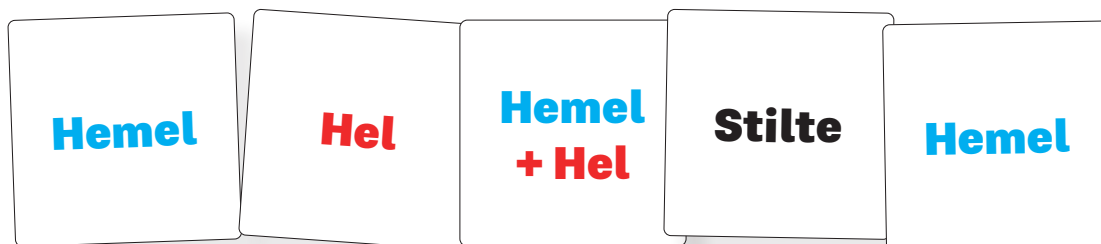
Hemel en hel

Geef de volgende opdracht aan de leerlingen:

Maak in groepen van 6 een **muziekstuk in vijf deeltjes van elk 15 seconden**. Een deeltje kan 'hemels', 'hels', 'hemels + hels' of 'stilte' zijn. 3 leerlingen spelen een hemelse sfeer en drie andere een helse. Koppel je structuur aan een verhaal of situatie uit het schillerij.

Geef de leerlingen de **structuurkaartjes** waarmee ze de structuur kunnen puzzelen van hun muziekstuk.

Voorbeeld van 5 x 15 seconden:

Toonmoment en slot (10 min.)

Besprek na elk stuk of de volgorde duidelijk was en of het publiek het onderscheid kon horen tussen de hemelse en helse muziek. Laat eventueel een leerling uit het publiek de volgorde herhalen.

- Vraag aan de makers of ze een verhaal hadden achter de compositie. Wat wilden ze vertellen? Kwam dit bij de toeschouwers zo over?
- Kijk je nu anders naar 'Het laatste oordeel'? Wat is er veranderd?

DIFFERENTIATIE

Eenvoudiger Maak vooraf de structuur met de leerlingen en laat ze die structuur uitvoeren.

Uitdagender Laat de leerlingen vrijer in het bedenken van de structuur van het muziekstuk. Ze mogen zelf zoeken naar overgangen en wisselwerkingen tussen hemel en hel. Spreek vooraf af hoe lang het geheel mag duren.

MATERIAAL

- Muziekinstrumenten: verschillende melodie- en ritme instrumenten. Zorg dat je een ruim aanbod hebt waaruit leerlingen kunnen kiezen zoals belletjes, kazoo's, xylofoon ...
- Klankmaterialen: allerlei materialen zoals houten blokjes, metalen deksel, stuk tuinslang ...
- Structuurkaartjes (bijlage)

DOELEN

Eindtermen

- ET MUZ 2.2** De leerlingen kunnen improviseren en experimenteren, klankbronnen en muziekinstrumenten uittesten op hun klankwaarde en in een muzikaal (samen)spel daarvan gebruik maken.
- ET MUZ 2.4** De leerlingen kunnen genieten van zingen en musiceren en dit gebruiken als impuls voor nieuwe muzikale spelideeën of andere aanverwante expressiewijzen.
- ET MUZ 6.5** De leerlingen kunnen respect betonen voor uitingen van leeftijdgenoten, behorend tot eigen en andere culturen.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen (Zill)

- MUva3** De technische en instrumentele vaardigheden die nodig zijn om zich muzisch uit te drukken in beeld, muziek, dans en drama verfijnen — MUZIEK: ontwerpen van klank en muziek.
- MUge2** de muzische bouwstenen beleven, herkennen, onderzoeken en hanteren. — MUZIEK: klankkleur en structuur.
- SErv3** Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel

GO!

- 4.2.2.2** Een bepaalde boodschap, sfeer of emotie alleen of in groep verklanken.
- 4.2.2.21** Een eenvoudig muziekstuk componeren.
- 4.5.1.8** Bereid zijn om te luisteren naar ideeën van anderen en om samen te werken.

Hemel

15 SECONDEN

Hemel

15 SECONDEN

Hemel
+ Hel

15 SECONDEN

Hel

15 SECONDEN

Hel

15 SECONDEN

Hemel
+ Hel

15 SECONDEN

Stilte

15 SECONDEN

Stilte

15 SECONDEN